

Tartu Teoloogia Akadeemia

Kristlik noorsootöö

Liis Pall

**AVATUD NOORTEKESKUSE VAJALIKKUSEST
PUHJA ALEVIKUS**

Lõputöö

Juhendaja: MA Mervi Raudsaar

Tartu 2009

SUMMARY

Adolescence is one of the most complicated stages in human life influenced by adults who are part of the teenagers' lives. Most of adolescence time is dedicated to studying. 2/3 of the time is spent in educational institutions, especially for the high school students.

In addition to the mandatory classes, students can choose between alternative activities that enhance their worldview and develop their mental and physical abilities. Nowadays, students can also have extra curricular activities outside the school area.

Youth work in Estonia is still a new subject. Our environment changes constantly where dominant factors are mobility, information, ambition, success, risks, choices and, most importantly, flexibility. An area that studies the free time of the adolescence definitely needs flexibility. There are some teenagers who can't make their own decisions for several reasons. The quantity of them depends on several factors.

The paper consists of three parts:

In the first part, the author introduces Puhja local government's contribution to the youth work, their developmental plans, and Puhja Gymnasium's youth work activities. Through these points, the author demonstrates how youth work currently functions in Puhja and how much Puhja Gymnasium and the local government have contributed to the youth work. In the second chapter, the author analyses research results. The third chapter is dedicated to the research conclusions and the paper ends with a summary.

In this current final paper the author is researching the common traits of the youth center activities through the perspectives of the youth workers and the youth itself and analyses their activities and their future. This research creates a better picture of a well functioning youth center and connects it with the hopes and desires of the local Puhja community.

This research analyses the most important factors of the youth centers that first of all are influenced by the wide range of the youth center activities (status, partner relations, finances),

secondly by the everyday activities (established goals and priorities), local activities, and also by the involved youth and their abilities (their goals, interests), etc.

From the developmental plan of the Puhja local government, it is clear that Puhja needs a youth center because this kind of institution is missing in Puhja right now.

In the quantitative part of this paper, the author used data from a 2007 year questionnaire.

Data was collected from the middle school and high school students in Puhja Gymnasium. Their opinion is being compared to the outcome of the focus group.

Sisukord

SUMMARY	2
SISSEJUHATUS	5
I PEATÜKK: KOHALIK OMAVALITSUS	10
1.1 SEADUSANDLIK RAAMISTIK	10
1.2 PUHJA VALLA ARENGUKAVA	12
1.3 PUHJA GÜMNAASIUMI OSALUS NOORSOOTÖÖS.....	13
II PEATÜKK: UURIMUSE METOODIKA	17
2.1 UURIMUSE MEETODI VALIK JA PÕHJENDUS	17
2.2 VALIM	18
2.3 UURIMISKÄIK	18
III PEATÜKK: ANDMETE ESITLUS JA ANALÜÜS	20
KOKKUVÕTE	27
KASUTATUD KIRJANDUS	29

SISSEJUHATUS

Murdeiga on inimese arengu kõige keerulisem osa, mil noorukite elulaadi kujundavad inimesed, kes on vahetult nende kõrval. Määrava osa selle perioodi ajast pühendavad noored õppimisele. Õppeasutustes veedavad noored peaaegu kaks kolmandikku, gümnasist veel rohkemgi oma koduvälisest ajast.

Kohustuslike õppetundide kõrval on neil võimalik leida ka alternatiivseid tegevusi, mis arendaks nende silmaringi ja arendaks nii vaimseid kui ka füüsilisi oskusi. Kaasaeg pakub murdeas noortele ka väljaspool kooli võimalust osaleda paljudes neid huvitavates ettevõtmistes.

Kaasaja noor tahab järjest rohkem olla ise otsustaja ning aktiivselt ühiskondlikus elus kaasa lüüa. Noored tahavad osaleda mitte ainult ettevõtmistes, mida sooritavad nende vanemad, ealt kogenenumad, kellelt kuulevad rohkesti õpetussõnu. Nendes on kujunemas isiksus. Neis on kasvamas oma mõtted, tõekspidamise, arenemas silmaring. Nad tahavad ise olla otsijad, katsetajad, kes juba tunnetavad, et ka oma kogemuste baasil võib uusi toiminguid realiseerida. See on tore, kui noor pürgib selle poole, et midagi korda saata, saada kellekski, saavutada midagi erakordset ja suurt.

Noorsootöö Eestis on ise noor ning paljudele veel võõras. Elame kiiresti muutavas ühiskonnas, kus märksõnadeks on mobiilsus, teadmiste- ja inforohkus, edasipürgimine, edu, riskid ja valikute mitmekesisus, on järjest enam hinnatavaks väärtuseks paindlikkus. Valdkond, mis tegeleb noorte vaba aja teemaga, vajab vaieldamatult paindlikkust. Leidub ka noori, kellel mitmetel põhjustel pole kujunenud jõudu oma otsuste tegemiseks. Kui suur on nende noorte hulk, sõltub väga mitmetest põhjustest. Selliste noorte väljaselgitamine on väga vajalik ja veelgi raskem on nende mina – tunnetuse saladuskambrite mõtete esiletoomine. See on tegevuspõld, mis oli varasematel aastatel ja eriti praegu, uuel ning keerulisemal ajajärgul, kõige tähtsam. Inimloomuse tundmaõppimine on suur kunst, mis nõuab mitmekesiseid oskusi. Neid tundma õppida on huvitav, vajalik, sest sellest perioodist sõltub Eesti noore elukäik, nende koht ühiskonnas. Sellepärast peaks nende kõrval seisma „õpetaja“, kes ei ole teenindaja, nagu veel paljudki arvavad, vaid inimene, kes tunneb, et noorsoo kujundamine on

igäühe auasi, kohustus, rõõm. Võime kiirelt reageerida ning noorte ootustele vastavaid võimalusi pakkuda on noorsootööl, kui alles kujuneval valdkonnal, olemas.

Käesoleva uurimuse eesmärgiks on vaadelda noorsootöö olukorda Puhja alevikus, määratleda avatud noortekeskuse tegevuse tunnused ning anda hinnang avatud noortekeskuse tegevuse ja jätkusuutlikkusele.

Lõputöö ülesanneteks on uurida:

- Avatud Noortekeskuse vajalikkus Puhjas vallas noorte perspektiivis,
- Avatud Noortekeskuse vajalikkus Puhja vallas noortega tegelevate inimeste perspektiivis.

Töö koosneb kolmest osast:

Esimeses peatükis tutvustab autor noorsootöö ja kohaliku omavalitsusega seonduvat seadusandlust, Puhja valla arengukava ja Puhja Gümnaasiumi osalust noorsootöös läbi nende punktide jõuab autor selleni, kuidas noorsootöö toimib Puhja alevikus, mida on teinud Puhja Gümnaasium ja vald noorte heaoluks. Teises peatükis toob autor ära uurimuse meetodi valiku ja põhjenduse ning valimi kirjelduse. Kolmas peatükk koosneb uurimistöö arutelust ja järeldustest ning töö viimaseks osaks on kokkuvõte.

Uurimistöö valimi moodustasid Puhja Gümnaasiumi õpilased ja fookusgrupis osalejad. Fookusgruppi kuulusid Puhja valla sotsiaalnõunik, lastekaitse spetsialist, Puhja Gümnaasiumi huvialajuht, terviseõpetuse õpetaja ja kooli psühholoog. Ankeetküsitluse teostas 2007. aastal Puhja Gümnaasiumi huvialajuht, uuringust osavõtt oli õpilastele vabatahtlik ja anonüümne. Uuringus osalesid 5 – 12 klassi õpilased.

253-lt õpilaselt saadi tagasi täidetud ankeedid. Fookusgrupis osalejatega viis autor läbi intervjuu. Eelnevalt leppis autor kokku aja ning koha, kus sai intervjuud läbi viia. Autor küsis ka luba lindistamiseks.

Uurimuslikus osas sai autor küsimustele vastuseid, kus ja milline peaks olema noortekeskus, millised reeglid ja töötajad peaksid seal olema. Noortel oli väga kindel visioon, milline peab olema ideaalne noorsootöötaja ja missugune peab noortekeskus olema.

Esimene regulatsioon Eesti Vabariigis nii öelda noorsootöö valdkonnas kehtestati juba 1936. aastal, mil kiideti heaks noorsoo organiseerimise seadus. Selle põhieesmärgiks oli koondada noori organisatsioonidesse ja juhtida ühingute tegevust. Noorsoo organiseerimise seadus sisaldas noorte ühingute (eraldi koolide juures ja väljaspool kooli), noorte organiseerimise juhtimise ja varaliste vahendite peatükki.

Kehtiva ehk praeguse noorsootöö seaduse eelnõu ettevalmistamist alustati 1996. aastal. Seadus võeti vastu 17.02.1999. a ning see jõustus 01.04.1999. a. Seadust on muudetud kuuel korral, kuid vaid ühel korral oli tegemist sisulise muutmisega (Noorsootöö Seadus, 1999).

Eesti Noorsootöö seaduse kohaselt loob noorsootöö tingimused isiksuslikuks ja sotsiaalseks arenguks läbi uute teadmiste ja oskuste omandamise mitte-formaalse õppe keskkonnas. Noorsootöö eesmärgiks on:

1. luua eeldusi ja toetada noore toimetulekut ühiskonnaliikmena,
2. kujundada noore eetilisi tõekspidamisi,
3. kujundada kodanikutunnet,
4. kujundada austust teiste kultuuride vastu.

Noorsootöö taotleb noorte kaasatust ühiskonnakorralduses, innustab noori võtma vastustust ning tegema teadlikke otsuseid oma elu, väärtushinnangute ja ühiskonna arengu osas.

Noorsootöö peamiseks korraldustasandiks on kohaliku omavalitsuse tasand. Töö korralduse põhimõtteks on luua võimalusi noorsootöö tegevustes osaluseks noore elukohale võimalikult lähedal.

Kõige tähtsamaks noorsootöö seadusele ja kohaliku omavalitsuse seadusele on omavalitsusüksuse ülesandeks oma haldusterritooriumil noorsootöö korraldamine. Selle elluviimiseks tuleb määrata noorsootöö prioriteedid, sätestada nende saavutamiseks vajalikud ülesanded valla või linna arengukavas, leida vajalikud rahalised ressursid, kaasata oma töösse noori, tunda huvi noorte tegemiste vastu.

Noortele sisukate ja arendavate vaba aja võimaluste loomine eeldab nii loovaid ja inimlikke komponente - suhtlemine ja noorte mõistmine, sealhulgas ka materiaalseid ressursse ning sobivat keskkonda. Suhestumine sotsiaalse keskkonnaga - mõistmine ja toetus kogukonna poolt - on siinkohal väga olulised.

Mida tähendab „noor“ või „noorus“? Ajalooliselt on noorus olnud elujärk, mis märgistab üleminekufaasi lapsepõlvest täiskasvanuikka ning see eksisteerib juba traditsioonilistes ühiskondades. Mitme sotsioloogi jaoks on nooruse defineerimisel määravaks vanus (15-25 aastani). Noorsootöö seaduse alusel on noor vanuses 7- 26 aastat. Selles ajavahemikus integreerub noor sotsiaalsetesse struktuuridesse. Uuringud aga näitavad, et mitmetes ühiskondades kulgevad nn traditsioonilised struktuuralsed üleminekud üha kauem ning pole paljudel juhtudel lõppenud ka 30. eluaastaks (Rannala, I – E, 2007:81).

Nii noored ise kui ka teoreetikud näevad noorusele omistavaid väärtusi erinevalt. Kõige sagedamini nimetatakse vabadust, sõltumatust, arenguvõimalust, valikuvõimalusi pidades neid omadusi samal ajal sobimatuks täiskasvanu staatusega. Täiskasvanuks saamine pole enam standartne protsess ning see on viinud küsimuseni, kas täiskasvanustaatus pole suisa kadumas, kuna arengumudelina pole see noorte jaoks enam eesmärk. Teisisõnu pole noorus enam periood, mil soovitakse muutuda, vaid periood, mida väärtustatakse tema enese omaduste pärast ning täiskasvanuks saada/muutuda enam ei soovitagi (Kaemest, L; Rahnu, L; 2005:43).

Noorusele omistatakse tunnused, mida peetakse täiskasvanustaatusiga sobimatuks (ning vastupidi) ja seetõttu hakatakse täiskasvanustaatuset kujutama millegi negatiivseks. Et aga majanduslikku iseseisvust, haridust, töökohta ihaldatakse siiski, kohandatakse ka täiskasvanustaatus mudelit ning piirid noore ja täiskasvanu vahel hägustuvad. Neid nähakse kord koeksisteerivatena, kord vastandatutena, kord negatiivsete, kord positiivsetena.

Kui perekond ei paku paindlikkust arendavaid tingimusi, on vaja leida pühendunud ja teadlikke inimesi, kes pakuvad noorele inimesele püsivalt mõistmist ja tuge. *Resilience`ist* on Furman tõdenud, et noortel on harukordne võime leida ümbrusest enesele asendusvanemad ja saada neid kogemusi, mida tema oma vanemad pole andnud. Selleks võib olla mõni õpetaja, noorsootöötaja, naaber, treener. Loomulikult pole paindlikkus kunagi täiuslik, igal inimesel on kergemad ja raskemad ajad, ka noortel (Rannala, I – E, 2007:33).

Tasakaalustamaks üldlevinud arusaama, et lapsepõlves saadud kogemused mõjutavad oluliselt meie edaspidist elu ja toimetulekut, on teoreetikud ja praktikud toonud välja lähenemise, mis sisaldab mõistet *resilience*. See lähenemine tõdeb, et paljud inimesed saavad vaatamata raskele lapsepõlvele ja ette tulnud olukordadele elus hästi hakkama. Nendel inimestel on suurem paindlikkuse võime (Rannala, I – E, 2007:35).

Põhiliselt on autor kasutanud neid allikaid:

- noorsootöö seadust,
- noorsootöö strateegiat,
- Avatud Noortekeskuse olukorra kaardistamise uuringut.

I PEATÜKK: KOHALIK OMAVALITSUS

1.1 SEADUSANDLIK RAAMISTIK

Kohalikul omavalitsusel on noorsootöös väga oluline koht. Vastavalt *noorsootöö seadusele* ja *kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele* on omavalitsuse ülesandeks oma haldusterritooriumil noorsootöö korraldamine.

Noorsootöö on noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda. Hariduspoliitika eesmärk on anda formaalhariduslikud baastadmised, kutse- ja sotsiaalsed oskused ning valmistada noori ette ühiskonna jätkusuutlikkuse tagamiseks hakkamasaamiseks ühiskonnas (Noorsootöö seadus; 1999, 27.01.2009).

Seaduses on kirjeldatud, et noorsootöö eesmärgiks on luua tingimused noore arendavaks tegevuseks väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööaega, et toetada noore sotsialiseerumist ning soodustada tema kujunemist ühiskonna hästi toimetulevaks liikmeks. Neile noorsootöö laiematele eesmärkidele peaks toetuma ka kõige noorsootööasutuste missiooni määratlus.

Noorsootöö strateegias on noorsootöö jaotatud kaheksaks valdkondkonnaks:

- erinoorsootöö (töö riskigruppidega),
- huvialaharidus (õppekavajärgne vaba aja tegevus, sh ka noorsootöö koolis),
- info noortest ja noortele,
- nõustamine ja uuringud,
- noorsootööalane koolitustäiend- ja ümberõpe,
- noorte tervistav ja arendav puhkus (noortelaagrite tegevus),
- noorte töökasvatus (nt. töömalevad),
- rahvusvaheline noorsootöö.

Noorsootöö arengukavas lisandus iseseisva tegevussuunana see osa noortevaldkonnast, mis on vajalik kõigi eelnevate edukaks teostamiseks ehk noorsootöö struktuurid ja noorte osalus (Noorsootöö strateegia 2006-2013, 2006: 10).

Hariduspoliitika ja noorsootööpoliitika on omavahel tihedalt lõimunud. Hariduspoliitika eesmärk on anda formaalhariduslikud baastadmised, kutse- ja sotsiaalsed oskused ning

valmistada noori ette ühiskonna jätkusuutlikkuse tagamiseks ja ühiskonnas hakkamasaamiseks (Noorsootöö strateegia 2006-2013, 2006: 11). Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimumine. Noorsootöös lähtutakse eetilistest kaalutlustest ning võrdse kohtlemise printsiibist.

Noorte osalus on noortele osaluseks otsustusprotsessides mitmekesiste võimaluste loomine ja osalusmotivatsiooni arendamine. Noorte osalus tähendab noorte õigust, võimalust ja soovi ühiskonnaelu mõjutada – kui üks nendest kolmest puudub, on põhjust olla rahulolematu. Valdav osa noorsootööga tegelevaid asutusi ja kohalikud omavalitsused nimetavad avatud noorekeskusi noorte vaba aja veetmise võimalusena. See näitab, et noortekeskus kui institutsioon, on suunatud reeglina vaid mõne tegevusaasta jooksul ennast potentsiaalsetele partneritele teadvustada elujõulise noorsootööga tegeleva struktuurina nii erinevates regioonides kui asulatüübist sõltumata (linnades ja maapiirkondades).

Avatud Noortekeskus (edaspidi ANK) – noorsootööasutus, mis tegutseb kasutades avatud noorsootöö meetodit, kus vabatahtlikkuse alusel võivad käia kõik noored ja mis on ümbruse noorsootöö korraldamise keskus (Eesti Noorsootöö Kontseptsioon; 2001). Kuigi mõneti vastuoluliselt võiks öelda, et ANK roll noorte vaba aja veetmise võimaluste pakkumisel on olulisem piirkondades, kus alternatiivseid võimalusi vaba aja veetmiseks on vähe ning ka ressursid on piiratumad. Kui olulisemate noorsootöö asutustena nimetatakse ennekõike kooli, seejärel huviringe-koole ja spordikoole-klubisid, ning alles nende järel avatud noortekeskusi, kujutab viimane ometi endast omamoodi puhvrit, mis peaks täitma tühimiku mõne eelmainitud rolli vähenedes.

Eestis on esile kerkinud uute noorsootöö asutustena avatud noortekeskused. Avatud noortekeskuste tööd eristatakse teistest noorsootööasutustest peamiselt tema töövormi kaudu - tegemist on avatud noorsootöö põhimõttel tegutseva asutusega. Avatud noorsootöö põhimõte tähendab noore omaalgatuse toetamist, õppekava puudumist ning erinevateks noori huvitavateks ja arendavateks tegevusteks tingimuste loomist. Eriline rõhk on noorte koostööoskuste arendamisel ning suhtlemise ja koosolemise võimaluste loomisel (<http://www.ank.ee>; 15.03.2009). Nii võib väita, et avatud noortekeskuste rolli nähakse küllalt laiahaardelisena. Rolli teostamisel seab igapäevases töös piirangud konkreetse noortekeskuse

ressursibaas (inimkapital, finantsbaas ja nii edasi) ning mõjutab piirkonna noorte teadlikkus ja huvi sealse tegevuse vastu.

1.2 PUHJA VALLA ARENGUKAVA

Puhja vald asub Eesti keskosa Tartu maakonna lääneosas lõunapool Emajõe. Valla pindala on 170 km², mis on Eesti mastaabis üsna keskmine. Valla arengut oluliselt mõjuvaks teguriks on valda läbiv küllalt suure liiklustihedusega (üle 3500 autot päevas) Tartu- Viljandi- Kilingi-Nõmme maantee. Maantee ääres või õigemini selle ümber asub valla keskus, Puhja alevik. Lähedal asub Eesti suurim siseveekogu Võrtsjärv (10 km). Kõige olulisemaks mõjuriks valla arengule on asendist tulenevalt lähedus maakonnakeskusele Tartule (Puhja valla arengukava aastateks 2008-2021, 2008: 5).

2007. aasta 1. jaanuari seisuga oli Puhja vallas 2453 elanikku. Rahvastiku tihedus oli 14.0 in/km² (Tartumaa maapiirkondade keskmine 14.6 in/ km²). Elanike arv on kuue aasta (2001-2007) jooksul vähenenud 94 inimese võrra s.o ligikaudu 4%. Rahvaarvu vähenemine on seotud eelkõige negatiivse iibega. Sündivus on üle kahe korra väiksem kui suremus - 2007. aastal registreeriti 16 sündi ja 36 surmajuhtumit. Mingil määral mõjutab rahvastiku arvukust ka väljaränne. Statistilised numbrid näitavad, et enamus lahkujaid on valinud oma uueks elupaigaks Tartu linna, kus on lihtsam leida tööd (Puhja valla arengukava aastateks 2008-2021, 2008: 6).

Praegu kehtivate piiride järgi on vallas 19 asulat, sealhulgas kaks alevikku ja 17 küla. Valla külade keskmine kaugus keskasulast on 4,5 km, mis on ilmselt üks väiksemaid keskmisi kaugusi nii Tartu maakonnas kui ka Eestimaal üldse. Puhja vallas on üks tugev keskasula s.o Puhja alevik. Puhja alevikule lisandub veel kaks tiheasustusega asulat - Ulila ja Rääsi. Nimetatud kolm asulat moodusavad ligi 70% kogu valla elanike arvust. Mõnede asulate osas, näiteks Mõisanurme külas, elanike arv kasvab. Elanikkond kasvab ka Tartu suhtes soodsa asendiga Tartu - Viljandi maantee äärsetes külates, kus on aktiveerunud elamuehitus. Positiivne fakt on, et ka kõige perifeersemates külates on elanike arv kahanenud minimaalselt (Puhja valla arengukava aastateks 2008-2021, 2008: 7).

Lähtudes riigipoolsetest strateegilistest eesmärkidest noorsootöö valdkonnas peaksid avatud noortekeskused tulevikus kujunema peamisteks noorsootöö arendajateks ja teostajateks kohalikul tasandil (Noorsootöö Seadus; 1999, 27.01.2009). Ometi on Haridus- ja Teadusministeerium senine määratlus avatud noortekeskuste osas olnud küllalt ebamäärane, kirjeldades neid kui avatud noorsootöö meetodit kasutavaid organisatsioone, kes omavad ruume, on avatud nädalas vähemalt 20 tundi ja kus töötab vähemalt 1 vastutav noorsootöötaja (Kasemets, L; Rahnu, L, 2005: 43).

Avatud noortekeskuste loomine on aktiveerunud viimaste aastate jooksul, enamik neist on tegutsenud 3-4 aastat. Täna tegutseb ligikaudu 140 keskust, mis võimaldab katta kogu Eesti (<http://www.ank.ee>; 15.03.2009).

Avatud noortekeskus ei tegutse vaakumis - nende tegevust mõjutab olulisel määral väliskeskkond see tähendab nii omavalitsused kui teised noorsootöö ja noortega tegelevad asutused. Ühelt poolt, on omavalitsused kohalikul tasandil noorsootöö korraldajatena (Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus) põhilisi avatud noortekeskuste tegevuse rahastajaid, kelle jaoks on noortekeskused kujunevad sageli otseselt või osaliselt omavalitsuse funktsioonide täitjaks (partneriks) noorsootöö valdkonnas. Teisalt konkureerivad koolid ja teised otseselt noorsootööga vahetult tegelevad asutused, organisatsioonid avatud noortekeskusega sarnaselt noorte vabale ajaressursile, pakkudes noortele erinevaid võimalusi oma vaba aja sisustamiseks. Nende kõigi tegevuse koosmõjus kujuneb üldine piirkondlik noorsootöö keskkond, milles toimuvad ka avatud noortekeskused.

1.3 PUHJA GÜMNAASIUMI OSALUS NOORSOOTÖÖS

Valla kohustuseks on tagada oma elanikele avalik, igati kättesaadav ja kvaliteetne haridusteenus. See peab toimuma olemasoleva materiaalse baasi arendamise ja täiustamise kui ka hariduse sisulise kvaliteedi parandamise kaudu.

Puhjat võib nimetada üheks Eesti koolihariduse hälliks. Vallas on suured hariduse traditsioonid ja silmapaistev haridusajalugu. Käesoleval ajal tegutseb vallas vaid üks üldharidust andev õppeasutus - Puhja Gümnaasium. 2007/2008. õppeaastal õppis Puhja Gümnaasiumis 325 õpilast, sealhulgas 250 õpilast ehk 75% õpilastest on Puhja valla lapsed.

Gümnaasiumis toimub õpetus kahes harus: reaal- ja sotsiaalharus. Kool lähtub õppetöö korralduses riiklikust õppekavast tulenevast oma kooli õppekavast, milles sisalduvad lisaks riiklikule õppekavale laiendatud matemaatika- ja füüsikakursused gümnaasiumis, arvutiõpetus ning mitmed valikained - nt keskkonnahoid, esmaabi, terviseõpetus, kodanikuõpetus, õppides loon ennast (Puhja valla arengukava aastateks 2008-2021, 2008: 12).

Puhja Gümnaasiumi missioon on tagada kooli poolt antava hariduse stabiilsus ja aktsepteeritud usaldatavus. Kool on piirkonna vaimsuse kandja ja propageerija. Tähtis ei ole arendada lastel ainult akadeemilisi võimeid, vaid toetada ka loominguliste võimete ja sotsiaalset arengut. Kool soodustab laste enesehinnangut ja eneseusaldust ning võimaldab initsiatiivi kõigile (www.puhjag.edu.ee, 12.02.2009).

Tänane Puhja Gümnaasium on orienteeritud tulemuslikkusele. Kooli täiuslik toimimine sõltub õpilaste, õpetajate ja teiste oluliste huvigruppide - lapsevanemad, hoolekogu, kohalik omavalitsus, ühiskonna esindaja - vajaduste tasakaalustamisest ja rahuldamisest. Kool loob tugeva üldhariduse kaudu tingimused tervete, kultuursete, eetiliste väärtushinnangutega läbilöögivõimeliste noorte inimeste kujunemiseks ja õpetajatele loominguliseks tööks ning arenguks. Kool annab noortele hariduse, mis võimaldab sissepääsu kõrgkoolidesse või heatasemelise toimetulekuhariduse (www.puhjag.edu.ee, 12.02.2009).

Puhja Gümnaasium määratleb end reaal- ning sotsiaalharus gümnaasiumiharidust andva koolina, mille õppetegevuse eesmärkideks on riiklikus õppekavas esitatud pädevuste saavutamine ja oma kooli valikainete, huvitegevuse, traditsioonide kaudu isikupärase kodaniku kujundamine. Väga oluliseks peetakse Puhja Gümnaasiumis ja Puhja vallas teavitustegevust. Kooli uhkuseks on mitmekesine huvitegevus, laulukoorid ja rahvatantsiringid, ringide töö ja sporditreeningud. Puhja Gümnaasium on tervist edendav kool.

Koolis ilmub kooli ajaleht Pupujuku koos nooremate õpilaste lisalehega Pesamuna ja lastevanematele mõeldud Koolikaja. Kord kuus on võimalik lugeda Kooliuudiseid valla lehest (www.puhjag.edu.ee, 12.02.2009).

Puhja gümnaasiumi põhialusteks on:

- õpilaskeskus - keskendumine praeguste ja tulevaste õpilaste ootustele ja vajadusel on parim viis nende rahulolu tagamiseks,
- eestvedamine ja eesmärgi ühtsus- kooli juhtkonna ja õpetajate tegevus ning isiklik eeskuju loob kooli ja õpikeskkonna eesmärkide selguse ning ühtsuse,
- partnerluse arendamine- kool toimib mõjusalt, kui oluliste huvigruppidega on loodud usalduslik, teadmiste vahetamisel ja integratsioonil põhinevad ning vastastikku täiendavad partnerlussuhted (<http://www.puhjag.edu.ee>, 20.03.2009).

Puhja Gümnaasiumis tegutsevad noored, kes kuuluvad sellisesse ühingusse nagu

T.O.R. E. - Tugiõpilaste Oma Ring Eestis.

Tugiõpilaste idee pärineb Ameerikast. 1972. a. alustati liikumist Soomes. Seal on tugiõpilasliikumises 90% põhikoolidest, kokku üle 10 000 tugiõpilase. Tegevust koordineerib Mannerheimi Lastekaitseliit. Eesti sai idee Soomest ja alustas esimest koolitust koolitajatele 1996. a. Aili Praksi eestvedamisel. 2000 a. asutati Mitte Tulunduslik Ühing, Noorte Ühing T.O.R.E. Puhja Gümnaasiumi õpilased osalesid T.O.R.E. koolitusel alates 2001.a. Ringi laienemine oma koolis toimub igal aastal. TORE-kad on Eestis tegutsenud 12 aastat. Puhjas on TORE aga tegutsenud juba 7 aastat. 2008 .a. seisuga tegutseb Eestis üle 700 tugiõpilase 60 koolis.

Tugiõpilasliikumise peamine eesmärk: muuta sõbralikumaks kooli keskkonda, vastutus ja osa koolielu kujunemisel. Selle liikumise üks visioone on sotsiaalsete oskuste õpetamise ja õppimise kaudu ühiskonnas toimetulevate ja sallivate kodanike kujundaja ning koolide oluline partner koolikeskkonna muutmisel inimsõbralikuks ja sallivaks. T.O.R.E. missioon on aga suurendada koolides nende inimeste hulka, kes kannavad ja levitavad inimsõbralikku, õppimist ja õpetamist soodustavat, suhtlusjulgest ja -oskust arendavat, vaimset ja füüsilist vägivalda taunivat, üksteist toetavat ja erinevusi sallivat ning koostööle orienteeritud mõtteviisi (<http://tore.ee>, 20.03.2009).

Noorsootöö kontseptsiooni põhjal võib kohalik omavalitsus delegeerida noorsootöö ülesanded mittetulundussektorile. See sektor teab kõige paremini oma vajadusi. Vastav uurimustöö on tehtud nende vajaduste täpsustamiseks uurimus küsimuste abil:

1. Kuidas noored tunnetavad Avatud Noortekeskuse vajalikkust?
2. Kuidas noorsootööga tegelevad inimesed hindavad Avatud Noortekeskuse vajalikkust Puhja alevikus?

II PEATÜKK: UURIMUSE METOODIKA

2.1 UURIMUSE MEETODI VALIK JA PÕHJENDUS

Käesolevas lõputöös terviklikuma uuringutulemuse saamiseks on uuringu läbiviimisel kombineeritud nii kvantitatiivset kui kvalitatiivset uurimismetoodikaid. Kvalitatiivne meetod otsib sotsiaalse fenomeni mõistmiseks vastuseid reaalsest maailmast ja võimaldab tunda õppida sotsiaalset maailma eesmärgiga saada uusi teadmisi (Frykman, J.; Gilje, N. 2003). Kvalitatiivse meetodi põhiküsimused on *Kas?/Mis?* ja *Kuidas?* Analüüs tugineb põhiosas kvantitatiivuuringule, mille aluseks olev ankeetküsitluse viis läbi 2007. aastal 5 – 12 klassi õpilaste seas Puhja Gümnaasiumi huvialajuht.

Uuringu teise etapina viis autor läbi sihtgrupi esindajate seas fookusgruupiintervjuud, mis võimaldasid eelnevalt kogutud andmestiku põhjal selgunud uuringutulemuste põhjal sügavalt avada olulisemaid avatud noortekeskuste tegevust ja toimimist puuduvaid teemasid. Intervjuude tulemusi on kasutatud osapoolte nägemuste lahtimõtestamiseks nende ootuste ja hinnangutest, samuti koostöövõimalustest noorsootöö teostamisel.

Kvalitatiivne fenomenoloogiline meetod kirjeldab indiviidi isiklikku kogemust mingi sotsiaalse nähtuse tunnetamisel, kuidas ta seda teadvustab ja tõlgendab ning hiljem kasutab. Fenomenoloogiline uuring kirjeldab hulga inimeste sarnaste kogemuste tõlgendusi ning uurib teaduslikke struktuure kogemustes (Creswell, J. W. 1998).

Fenomenoloogia võimaldab piiritleda, mida antud kogemus tähendab inimestele, kes on seda läbi elanud, ning luua sellest üksikasjalik seletus. Niisugusest individuaalsest kirjeldusest tuletatakse üldisemad ja universaalsemad tähendused. Seega võimaldab fenomenoloogia siseneda indiviidi maailma, näha ja kogeda seda nii, nagu tema seda teeb.

Kvalitatiivse uurimise käigus saadakse informatsiooni andmete analüüsi ja interpretatsiooni abil. Sotsiaalset maailma käsitletakse holistlikult, interaktiivse, keerulise süsteemina, mitte diskreetsete muutujatena, mida saaks statistiliselt mõõta (Rossman, G.R.; Rallis, S.F. 1998).- „Nähtuste omadused ja tähendused ilmuvad, muutuvad ja kaovad inimeste kollektiivse tegevuse käigus. Nad on alati seotud koha ja ajaga – kontekstiga.” (Strömpl, J. 2004).

Nähtuste muutlikkus viitab sellele, et omadused ei sõltu nähtusest iseenesest, vaid sellest, kuidas osalejad neid kogevad ja hindavad. Autor valis kvalitatiivse meetodi ka seetõttu, et see

võimaldab saada teavet kvantitatiivselt raskesti või mittemõõdetavatest isiklikest kogemustest ja arvamustest.

2.2 VALIM

Valimiks oli Puhja Gümnaasiumi põhikooli ja gümnaasiumi õpilased ning fookusgrupi valimisse kuulusid sotsiaalnõunik, lastekaitsespetsialist koos kooli huvialajuhiga, kooli psühholoog ja terviseõpetuse õpetaja. Tervikpildi saamiseks analüüsis autor 2007 aastast saadud ankeet küsimustiku tulemusi, fookusgrupi vastustega võimaldamaks võrdlevate analüüsi erinevate osapoolte ootustest ja hinnangutest tegelikkusele.

2.3 UURIMISKÄIK

Uurimustööks vajalikud andmed sai autor 2007 aastal Puhja Gümnaasiumi põhikooli ja gümnaasiumi osas läbi viidud ankeetküsimustiku teel. Uurimuse kvantitatiivse uuringu osa läbiviimisel jagas Puhja Gümnaasiumi huvialajuht ankeedid 253 õpilasele. Ankeedi täitmine oli vabatahtlik, anonüümne ja toimus koolitunnis. Seetõttu saadi kõik väljajagatud ankeedid tagasi ehk siis 100%. Õpilased täitsid individuaalankeedi iseseisvalt. Ankeet koosnes viiest avatud küsimusest.

Kvalitatiivseks uurimuseks viidi läbi intervjuu. Fookusgrupi intervjuuks lepitati eelnevalt kokku aeg ja koht. Autor küsis luba intervjuu lindistamiseks. Fookusgrupis osalejatelt küsiti viiele avatud küsimusele veel lisaks neli avatud küsimust. Saadud vastused autor transkribeeris ning tulemused analüüsis ja esitas järeldused vastavalt lõputöö eesmärgile.

Oluline on noorte teadlikkus võimalustest kui ka piirangutest nende tegevusele ehk sellest milline on vaba aja veetmise võimaluste valik piirkonnas. Selleks analüüsib autor osapoolte teadlikkust teiste noortele vaba aja veetmise võimaluste pakkujate olemasolust piirkonnas/nende teadvustamine noortele vaba aja veetmise võimaluste pakkujana. Noortele vaba aja veetmise võimaluste loomisel vahetult või kaudsemalt osalevate nn teenusepakkujate hinnanguid kõrvutatakse samas noorte teadlikkuse ja eelistustega nende taustal laiemalt.

Samas püüab autor hinnata ka avatud noortekeskuse asetumist üldisesse vaba aja veetmise võimaluste konteksti, vaadeldes lähemalt, milline on nii teenusepakkujate (võimalike partnerite) kui ka noorte (klientide) teadlikkus ANK-st üldise vaba aja veetmise võimaluste valiku taustal piirkonnad. Ainuke võimalus Puhja noortel oma vaba aega sisustada on kooli poolt pakutavad huvialaringid, millest aga paljud ei taha osa võtta. Põhjuseks tuuakse see, et suurem osa oma ajast veedetakse koolis ning vaba aega tahetakse veeta just väljaspool kooli, milleks võiks olla ANK oma erinevate tegevustega.

III PEATÜKK: ANDMETE ESITLUS JA ANALÜÜS

Käesoleva lõputöö uuringus uurib autor noortekeskuste tegevuse üldiseid tunnuseid noorsootöötajate ja noorte perspektiivist ning analüüsib noortekeskuste tegevus- ja jätkusuutlikkust noorsootöötajate hinnangul. Uuring loob aluse avatud noortekeskuse kui noorsootöösutuse täpsemale määratlusele ning seob selle noortekeskuse suutlikkusega vastata noorte ja kogukonna ootustele Puhja aleviku kontekstis.

Uuringus analüüsitakse noortekeskuste toimimise olulisemaid mõjureid, mis tulenevad ühelt poolt noortekeskuste üldisest tegevusraamistikust (staatusest, partnerlussuhetest, finantseerimisest). Teisalt tulevad keskuste igapäevasest tegevusest (seatud eesmärkidest ja prioriteetidest). Samas ka keskuses läbiviidavatest tegevustest; kaasatud noortest ja nende kaasatuse võimalusest (noorte osalusest eesmärkide määratlemisel, tegevuste kavandamisel ja läbiviimisel; noorte huvist keskuse tegevuse vastu) jne.

Puhja valla arengukavast selgub, et suureks prioriteediks on Puhja alevikku vabaajakeskuse rajamine. Vabaajakeskust on vaja, kuna Puhja alevikus puudub vastava funktsiooniga asutus.

Kvantitatiivses osas kasutati 2007. aasta küsimustikust saadud andmeid, kus andmed koguti Puhja Gümnaasiumi põhikooli ja gümnaasiumi õpilaste seas. Noorte arvamusi võrreldakse fookusgrupi tulemustega.

Milline asukoht on noortekeskuse jaoks sobilik?

Noored:

Uue raamatukogu teine korrus, Puhja Gümnaasiumi kõrval asuva töökoja juures, seltsimaja või lausa uus maja.

Fookusgrupp:

Hea oleks - kui ta oleks keset alevit, kõigile kättsaadavas kohas nt: töökoja maja. Algselt mõeldi isegi uue raamatukogu teisele korrusele, kuid arvati, et see hakkab jällegi segama raamatukogu küllastajaid (müra, kõva muusika, valjuhäälsed noored). Koolimajast kindlasti eraldatud.

Mõlemad osapooled tahtsid keskust näha väljaspool koolimaja, mis on ka igati mõistlik ja tore. Pakutud variandid asuvad kõige käidavamates kohtades, hea ligipääsuga kohtades (paljud noored omavad juba isiklikku sõiduriista). Need kohad on teada-tuntud ja need asuvad teiste käidavate kohtade juures.

Kas peate vajalikuks noortekeskust Puhjas. Miks?

Noored:

Puhjas on noortekeskust vaja. Lapsed, kes bussi ootavad saaksid seal aega veeta ja ka Puhja noortel oleks vaja kuskil oma vaba aega veeta. Igav on ja pole tegevust. Noortekeskuses on hea suhelda teiste noortega. Et noored ei hulguks alevi vahel ringi. Peale kooli saaks olla arvutis ja teha koolitöid. Saaks õhtuid sisustada ja vihmavarjus olla. Mida rohkem on noortel tegevust, seda vähem on huligaansust.

Fookusgrupp:

Ikka, igal juhul peab olema, noored kurdavad, et midagi pole oma vaba ajaga teha. Kui noortel oleks koht, kus olla ja ennast arendada, oleks tunduvalt väiksem protsent neid, kes hulguksid bussijaamas ja tegeleksid kuritegevusega. Koht peaks olemas mõnus ja õdus, kus saab ennast vabalt tunda. Alustada juba nooremast east – lasteaia lastest alates. Kaasata ka vanemaid oma laste tegevustesse, et nad näeksid millega, kus ja kuidas nende laps oma vaba aega veedab.

Noortekeskus oleks kohaks, kus kohtuvad ja kogunevad noored. Nad saaksid seal veeta oma vaba aega ja suhelda omaealistega, oodata koolibussi, õppida ja õpetada nooremaid koolilapsi. Kindlasti oleks seal aeg-ajalt olla ka vihmavarjus.

Mida peaks sisaldama ideaalne noortekeskus?

Noored:

Jõusaal, arvutid, internet, piljardilaud, koroona, poksiring, telekas, DVD- mängija, lauamängud, puhkekoht, muusika kuulamise ja tegemise võimalus, esinemissaal, kunstituba,

mugav mööbel, mänguautomaadid, kiosk, ajakirjad, kohvimasin, telefon, lauatenis, bowling, lauajalgpall, köök, peeglitega tantsusaal, malelaud.

Fookusgrupp:

Piisaks ühest suures ruumist, mis oleks jaotatud erinevateks nurkadeks ning igas nurgas oleks oma kindel tegevus. Kindlasti vaja eraldi ruume, kus saaks tegeleda erinevaste tegevustega näiteks: fotograafia tuba, käsitöö tuba, muusika tuba jne.

Uurimisandmetest tuleb välja, et ruume, kuhu kõik noorte soovitud tegevused ja asjad ära mahuksid, läheb vaja palju. Loomulikult on tegevusi ja asju, mida saab paigutada ühte ruumi. Samas tuleb vaadata ka reaalselt, kas kõikidele asjadele ja tegevustele ka tarbijaid leidub.

Millised reeglid peaksid olema noortekeskuses?

Noored:

Ei tohi ebaviisakalt käituda ja asju lõhkuda, ei tohi tarbida alkoholi ja suitsetada. Siin ei ropendata! Ära varasta! Jalanõudega sisse ei lähe! Uimastite tarvitamine on keelatud! Kooliajal ei tohi viibida noortekeskuses. Suhtun teistesse sõbralikult. Tuleb hoida korda ja puhtust.

Fookusgrupp:

Meelemürgid EI! Reeglid peavad olema, ilma nendeta ei saa. Õppimine peab olema korras.

Selgub, et reegleid soovivad mõlemad osapooled. Tundub, et noored saavad ka ise aru, et reeglid siiski aitavad, mitte ainult ei kohusta. Kummaline on see, kui muidu igapäevaelus tundub meelemürkide tarbimine olevat populaarne, siis reeglites see kuidagi ei kajastu, mis teeb loomulikult rõõmu. Mõlemad osapooled on leidnud, et kooliajast ei ole lubatud keskuses viibida ja õppimine peab olema korras. Igati märkimistvääriwad ettepanekud.

Milline peaks olema noorsootöötaja Puhja noortekeskuses?

Noored:

Peab olema 2 inimest.

Mõlemast soost (mees kui naine).

Noor ja sõbralik, samas karm.

Inimene, kes on selleks õppinud.

Heatahtlik, lahke.

Abivalmis.

Arusaaja.

Rõõmsameelne.

Hea suhtlemisoskusega.

Noortepärane ja ta peab ka ise reeglitest kinni pidama.

Fookusgrupp:

Ei tohiks olla liiga vana ega ka pedagoog, energiat täis, vajalik oleks ka meespoolt, inimene kes on avatud, tahe noori aidata.

Kõige sagedamini kasutati hea noorsootöötaja kirjeldamisel sõnu lahke, hea, heasüdamlik, tore, abivalmis, sõbralik, seltsiv, lõbus. Populaarsed omadused olid mõistev, usaldusväärne, tasakaalukas, aus, hea suhtleja, elurõõmus, aktiivne, organiseerija, järjekindel, nõudlik, korralik, vastutustundlik, noortemeelne ja noori mõistev. Mõnevõrra vähem märgiti selliseid omadusi nagu tark, elukogenud, asjalik, laia silmaringiga ja tähelepanelik, arvestav, hooliv, hea kuulaja. Noorsootöötaja peaks olema noorte jaoks olemas, kui nad abi vajavad. Täheldati ka, et noorsootöötajaid peaks olema kaks ning üks nendest kindlasti mees, mis on igati tore.

Mõlema grupi poolt antud vastustest järeldub, et noorsootöötaja peaks olema kindlasti noor ning ta ei tohiks olla pedagoog, kes päeval annab koolis tunde ja siis õhtul on noortekeskuses. Noored ei tunne noortekeskuses ennast vabalt, kui õpetaja seal ringi liigub. Võib juhtuda, et

sattutakse segadusse ega saada aru, kes nendega tegeleb, kas sõber või kuulaja või õpetaja? Noortekeskuse mõte on ikka see, et noored saavad ennast vabalt tunda ja tegeleda just kooliväliste asjadega. Noortega suheldes on tulnud välja ka see, et kui oleks noortekeskus, kus oleks peaaegu samasugused tegevused kui koolil, siis nad tuleksid pigem noortekeskusesse, sest see on kooliväline tegevus.

Tervikpildi saamiseks küsis autor fookusgrupilt veel kolm lisaküsimust.

Avatud noortekeskuse positsioneerimiseks kohalikul noorsootöö maastikul laiemalt võtab töö autor esmalt vaatluse alla piirkondliku noorsootöö ja sellest tulenevalt eeldused noortekeskuse tegevuseks.

Noorte teadlikkus vabaaja veetmise erinevatest võimalustest

Lõputöö autor vaatles vabaaja veetmise võimalusi laiemalt Puhja alevikus. Erinevate vabaaja veetmise võimaluste spektri ehk erinevate valikuvõimaluste laiemaks kaardistamiseks palus autor kõigil intervjueeritavatel nimetada, milliseid noorte vaba aja veetmise võimalusi piirkonnas on. Noorte vaba aja veetmise võimaluste laiema tausta avamiseks on erinevad aja-veetmise viisid. Teenusepakkujate - noorsootöö korraldajate hinnangute põhjal võib öelda, et noortele pakutakse vaba aja veetmiseks mitmeid erinevaid võimalusi.

Avatud noortekeskust nähakse küllalt arvestatava partnerina noorte vaba aja veetmise võimaluse pakujana, millele viitab sidusgruppide küllalt suureks hinnatud võimalus veeta aega ka avatud noortekeskuses ja noortekeskuse korraldatud üritustel. Veidi vähem mainitakse võimalustena kohaliku omavalitsuse ja kultuurimaja korraldatud üritusi. Enim on hinnangutes esindatud huvialaringid, sporditrennid, raamatukogu ja kooli pakutavad üritused.

Kui kõrvale jätta raamatukogude ja sporditrennide olemasolu teadvustamine, siis ülejäänud vaba aja veetmise võimalustest oma kodukandis on noored vähem teadlikud või ei teadvustanud teisi alternatiive vaba aja veetmise võimalustena.

Vaba aja võimaluste valiku hindamisel on oluline meeles pidada, et erinevate vastajate vastused lähtusid mõneti erinevast platvormist, mistõttu ei olnud eesmärgiks võimalikult sarnaste tulemuste saamine.

Noorte valikud, takistused ja rahulolu vaba aja veetmisega

Noored veedavad oma vaba aega enamasti väljaspool kodu, seejuures enim koos sõpradega. Suurem osa intervjueeritavatest väitsid, et noored saavad oma vaba aega veeta nii, nagu nad soovivad.

Vaba aja meelepärast veetmist enim takistavate teguritena tõusevad enam-vähem võrdselt esile neli põhjust: vaba aja puudus, sobiva trenni või huvialaringi puudus kodukoha lähedal, vähene huvi pakutava vastu, valikuid pole küllaldaselt, mille seast valida.

Valdav osa noorsootööga tegelevaid asutusi ja kohalikud omavalitsused nimetavad avatud noortekeskusi noorte vaba aja veetmise võimalusena. See näitab, et noortekeskus, kui institutsioon, on suunatud reeglina vaid mõne tegevusaasta jooksul ennast potentsiaalsetele partneritele teadvustada elujõulise noorsootööga tegeleva struktuurina, nii erinevates regioonides kui asulatüübist sõltumata (linnades ja maapiirkondades).

Kuigi mõneti vastuoluliselt võiks öelda, et ANK rolli noortele vaba aja veetmise võimaluste pakkumisel on olulisem piirkondades, kus alternatiivseid võimalusi vaba aja veetmiseks on vähem ning ka ressursid piiratumad. Kui olulisemate noorsootöö asutustena nimetatakse ennekõike kooli, seejärel huviringe-koole ja spordikool-klubisid, ning alles nende järel avatud noortekeskusi, kujutab viimane ometi endast omamoodi puhvrit, mis peaks täitma tühimiku mõne eelmainitud rolli vähenedes.

Valmisolek suhelda teisest rahvusest noortega

Integratsioon on pikaajaline ja tundlik protsess, olles üheks olulisemaks eelduseks tervikliku ja sidusa ühiskonna arenemisel. Integratsiooni edukus sõltub paljuski noortest, aga ka sellest, mida neile noortele võimaldatakse ja mida noored sealt ise omandada ja õppida suudavad. Viimastel aastatel on noorte lõimumise soodustamiseks formaalhariduse kõrval järjest suuremat tähelepanu pööratud ka noorsootööle. Selle peamiseks põhjuseks on 1997. aastal suletud Ulila kool ja 2003. aastal suleti Ulila lasteaed. Sellest johtuvalt panid vanemad oma lapsed Puhja Gümnaasiumisse ja Puhja lasteaeda.

Nendest, kes ei ole teisest rahvusest noortega kokku puutunud, oleks enam kui pooled valmis nendega suhtlema. On näha, et noorte aktiivsus võib olla seotud nende avatusega kultuuridevaheliseks suhtluseks, sest just projektijuhid ei pea vajalikuks väljendada tõrjuvat suhtumist teisest rahvusest noortesse.

Noorte omavaheliste suhete analüüs vastab uuringus püstitatud laiemale küsimusele selle kohta, kuidas suhtlused on noortekeskused vastama kogukonna ja noorte vajadustele. Üks selliseid vajadusi, millele just noortekeskused saavad vastata, on avatud suhtlus- ja sotsialiseerimiskeskonna võimaldamine noortele. Selline keskkond võib osutada oluliseks impulsiks noore oma huvide tekkimisel ja selginemisel ning tema valmisolekul neid huvisid realiseerida.

Siiani ei saa avatud noortekeskust pidada tingimata konkurendiks teistele huvitegevuse pakkujatele, vaid pigem ikkagi oluliseks koostööpartneriks, kes saab ühelt poolt kaasata neid noori, kes erinevatel põhjustel ei ole valmis huviringides aktiivselt kaasa lööma.

Kui aastaid tagasi nõukogulikus Eestis valis enim venelastest noori võimaluse saada kooliharidust nii Ulilas ja Tarus oma emakeeles, siis juba kohe pärast Eesti Vabariigi iseseisvumist, asus Puhja koolis oma haridust saama väga palju vene rahvusest noori.

Erinev kodune keel ja kultuuritaust on paratamatu lisabarjäär noore eneseteostusvõimaluste leidmisel. Suhtlus- ja sotsialiseerimiskeskond võib ju osutada just taoliste noortele väga oluliseks edasiliikumist ning isiklikku arengut võimaldavaks lülis. Samas võib ka oletada, et noorte ühine huvi millegi vastu vähendab erinevast grupiidentiteedist tulenevaid suhtlusbarjääre ning osutab oluliseks impulsiks omavaheliste suhete edendamisel. Nii ka Puhjas. Arvestama peab ka sellega, et erineva kultuuritaustaga noorte jaoks võivad sõpruskonna roll ja struktuur olla erinevad.

Kuna noortekeskuses toimub noorte vahel palju mitteformaalset suhtlust, siis on väga sobilik keskkond eri rahvusest noorte omavaheliste suhete süvendamiseks.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärgiks oli vaadelda noorsootöö olukorda, määratleda avatud noortekeskuse tegevuse tunnused ning anda hinnang avatud noortekeskuse tegevuse- ja jätkusuutlikkusele. Neist lähtuvalt kujundati uuringumetoodika, mis võimaldas kaasata erinevaid sihtgrupe.

Autor esitab sarnaseid küsimusi erinevatele osapooltele, võimaldamaks maksimaalselt realistlikku ja adekvaatset uuringutulemust ning vaadelda hetkeseisu kõrval ka tulevikuprognose.

Terviklikuma ja sidusa uuringutulemuse saavutamiseks kasutas autor uuringu läbiviimisel kombineeritult nii kvantitatiiv- kui kvalitatiivmeetodit, mis võimaldas põhjalikumalt süüvida olulisematesse probleemidesse ja kõrvutada erinevate osapoolte põhjendusi- selgitusi olukorrale ning näha hetkeolukorra taustal ka võimalikke tulevikuperspektiive.

Tänapäeval, kus vaba aega sisustatakse sageli passiivse tarbimisega, on oht alahinnata meelelahutusvõimaluste ärakasutamist eesmärkide saavutamiseks. Noortel tuleb lasta vaba aega iseseisvalt sisustada - noorteprojekte kavandada ja korraldada - siis suureneb nende eneseusaldus ja sõltumatus, tunnetavad nad endi väärtust.

Töö autor arvab, et noortele on siiski loodud piisavalt võimalusi, kuidas sisustada oma vaba aega, ainuke küsimus on see, kui palju nad tahavad seda kõike teha koolis. Noortel, eriti teismelistel, võiks, lausa peaks õppimise kõrval olema vaimset ja füüsilist kõrvaltegevust. Mitte selleks, et lapsest peaks saama klaverikunstnik, tippsportlane, näitleja või laulja, vaid selleks, et laps saaks kinnistada eluterveid minakaitsevõtteid, mis õpetavad inimest täiskasvanuna aktiivselt lõõgastuma. On ju enda väljalülitamise oskus tähtis, eriti kui seda toetab aktiivne tegevus. Teismelistele tuleb leida tunniväline rakendus, et sellest oleks kasu nii vaimule kui ka füüsilisele. Siin on vaja lapsevanema suunavat tuge. Kui lapsel on võimalus sisustada oma vaba aega mitmekesisemalt, jääb tal vähem aega lihtsalt aja raiskamiseks või siis sihitult arvuti, teleri taga istumiseks.

Praeguses ANK – se traditsioonis puudub kristlik/teoloogiline tegevus. Samuti ei tulnud esile teoloogilist tegevust käesoleva uurimuse respondentide vastustest.

See on selge, et noored vajavad erinevaid võimalusi vaba aja veetmiseks, tegeldes millegi meelepärase ja arendavaga. Igal noorel on õigus puhkusele ja vabale ajale – aeg, mida ta saab kasutada mänguks ja meelelahutuslikuks tegevuseks vastavalt oma eale ning osavõtuks kultuuri- ja kunstielust. Riigidki, mis on ühinenud Lapse Õiguste Konventsiooniga (1989), arendavad lapse õigust täiel määral ning soodustavad vastavate võrdsete võimaluste pakkumist nii kultuuri-, kunsti- ja meelelahutustegevuseks.

Kõige suuremaks probleemiks vaba aja veetmisel peavad Puhja noored seda, et Puhjas ei ole kohta, kus sõpradega suhelda. Sellega seoses ei ole võimalik arendada oma sotsiaaltõrgustikku.

Puhja alevikus on ehitatud mänguväljak, kuid see on mõeldud eelkooliealistele lastele. Riskigrupi kuuluvatel noortel (eriti noormehed 12 –16) pole oma vaba ajaga midagi peale hakata. Noormehed vanuses 12 – 16 aastat tundsid puudust ekstreemspordiväljakutest, kardirajast, auto-ja motosportidist.

Määrav osa noorte eluolu korraldamisel lasub ka kohalikul omavalitsusel, kus noor elab ja kus ollakse võimaluste loomisega kõige enam seotud. Noorte ilma jätmine võimalustest kaasa rääkida ja oma oskusi arendada, viib probleemide tekkimiseni ning vajaduse kasutada alaealise mõjutusvahendi seaduse kohaldamist. Noorte kaasamine toetab oluliselt kogu ühiskonna sidusust ning aitab kaasa nende sujuvale integreerumisele meie ühiskonda.

Ikkagi on üles kerkinud küsimus, miks noored Puhjas õhtuti bussijaamades istuvad ja huligaanitsevad. Selle küsimusega peaks tegelema tänavanoorsootõtaja, aga kahjuks ei ole alevikus palgal tänavanoorsootõtajat, kes tegeleks nimetatud probleemiga. Tänavanoorsootõtajad on tööle rakendatud Tartus, Tallinnas.

Autor nõustub Puhja noorte ja fookusgrupi arvamustega, et Puhja alevikku on vaja avatud noortekeskust, kus noored saaksid ise midagi algatada, olla aktiivsed, koht kus nad saaksid õhtuti olla, organiseerida ühiseid ettevõtmisi, mis kutsuks noori koostööd tegema.

KASUTATUD KIRJANDUS

Avatud Noorsootöö. http://www.ank.ee/?p=p_520&sName=avatud-noorsoot%F6%F6-mis-see-on

Avatud Noortekeskus. <http://www.hm.ee/index.php?045031>

Creswell, J. W. (1998). Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions. London: Sage Publications.

Eesti ANK. http://www.ank.ee/?p=p_1&sName=eank

Eesti Noorsootöö Kontseptsioon, Haridusministeerium, Tallinn 2001

Frykman, J.; Gilje, N. (2003). Being There: New Perspectives on Phenomenology and the Analysis of Culture. Lund: Nordic Academic press.

Kasemets, L.; Rahnu, L. (2005). Avatud Noortekeskuste olukorra kaardistamise uuring. Tallinn: MindPark.

Noorsootöö Seadus. (RT I 1999, 27, 392; RT I 2004, 27, 179; RT I 2002, 90, 521; RT I 2002, 61, 375; RT I 2002, 53, 336).

Noorsootöö Strateegia 2006-2013. Tartu 2006

Puhja Gümnaasium. Algtõed.

http://www.puhjag.edu.ee/portaal/index.php?option=com_content&task=view&id=193&Itemid=70

Puhja Gümnaasium. Missioon.

http://www.puhjag.edu.ee/portaal/index.php?option=com_content&task=view&id=190&Itemid=70

Puhja valla arengu kava aastateks 2008.2021. Puhja loovuse ja energia vald 2008

Rannale, I – E. (2007). Noortest ja noorusest täna. Tallinn. Eesti Noorsootöötajate Ühendus

Rossman, G.R.; Rallis, S.F. (1998). Learning in the Field. Sage Publications).

Strömpl, J. (2004). Kvantitatiivsete meetodite kasutamise võimalustest sotsiaaltöö uurimisel.
// Sotsiaaltöö 2/2004.

Tore. Taust. <http://www.tore.ee/index.php?id=20>

Tore. Ühing. <http://www.tore.ee/index.php?id=8>